

SMJERNICE O GLAZBI U BOGOSLUŽJU (1973.)

Odbor za crkvenu glazbu Zagrebačke nadbiskupije, suočen s poteškoćama i nejasnoćama na koje nailaze pastoralni radnici i liturgijski glazbenici, smatra svojom dužnošću da upozori na pravi smisao crkvenih dokumenata o glazbi u bogoslužju, kako bi to poslužilo kao smjernice svima onima koji su odgovorni za njihovo provođenje.

Neposredni povod pružaju ove činjenice:

- Po crkvama naše nadbiskupije šire se zbirke duhovnih pjesama lakog i zabavnog karaktera bez potrebnog odobrenja crkvenih vlasti. Njih dio pastoralnog klera uvodi u bogoslužje, a favorizira ih i dio katoličkog tiska, što može nedovoljno upućene uvesti u zabludu.
- I u sjemeništima i redovničkim kućama uvode se u liturgiju te pjesme suprotne duhu liturgije i time se već u korijenu kvare ukus onih koji će sutra postati i sami odgovorni za liturgiju.
- Neke su od pjesama takove vrste ušle i u najnovije vjeronaučne priručnike i to bez oznaka da li su to pjesme za liturgiju ili samo za izvanliturgijsku uporabu. Isto su tako ušle i u Misnu knjigu za narod, koja je izrazito liturgijsko pomagalo.

Što o tome govore crkveni dokumenti?

1. Prema Uputi o glazbi u svetom bogoslužju (od 5. ožujka 1967.) br. 32, preuzeti u Opću uredbu Rimskog misala br. 26, 50 i 56, pjesme koje se pjevaju u euharistijskom slavlju kao ulazne, darovne i pričesne, valja da budu odobrene od Biskupske Konferencije. Te pjesme postaju dio bogoslužja, koje je po odredbi Koncila i po neprekinutoj predaji Crkve podvrgnuto vlasti biskupa. BKJ izdale su 28. studenog 1969. o tome sljedeću odredbu: “U adventu, korizmi i na blagdane smiju se umjesto liturgijskog teksta ulazne, prikazne i pričesne pjevati hrvatske pučke pjesme pod dva uvjeta:
  - a. Pjesme moraju biti uzete iz Hrvatskog crkvenog kantuala (Zagreb, 1934),
  - b. Sadržaj pjesme mora odgovarati, po smislu, misteriju blagdana ili crkvenog vremena”.Prema tome dosad nikakve druge popijevke nisu odobrene za liturgijsku uporabu.
2. Uredba o sv. bogoslužju II Vatikanskog Sabora kaže: “Crkva odobrava i u Božju službu pripušta sve oblike prave umjetnosti, ako su obdareni potrebnim svojstvima” (br. 112). Neka

su od tih svojstava i pobliže navedena u Uputi o glazbi u sv. bogoslužju: “Stoga se svetom zove ona glazba koja je stvorena za obavljanje bogoslužja i koju resi svetost i pravilnost oblika” (br. 4a) i “Crkva u bogoslužju ne zabranjuje ni jednu vrstu svete glazbe, samo ako odgovara duhu dotičnog liturgijskog čina i naravi njegovih pojedinih dijelova a ne ometa obavezno sudjelovanje puka” (br. 9).

O skladbama duhovne glazbe lakog i zabavnog karaktera treba reći sljedeće:

- a. Ne posjeduju značajke prave umjetnosti, što ih gore navedena Uredba traži. Većina tih pjesama je melodijskih i harmonijski na nedopustivo niskom stupnju koji jedva može zadovoljiti i zahtjevima suvremene zabavne glazbe, a nikako zahtjevima liturgijske glazbe koja zbog svetosti bogoslužja mora biti ozbiljnog karaktera.
  - b. Ritam i način izvođenja te glazbe svojstveni su samo svjetovnoj zabavnoj glazbi te “ne priliče svetosti mjesta, dostojanstvu liturgijskog čina ni pobožnosti vjernika” (Uputa br. 60). Po svom osnovnom djelovanju više prenose vjernike u raspoloženje plesnih dvorana i mjesta za zabavu uopće nego što bi ih pomagali u suživljavanju sa slavljem otajstvom bogoslužja.
  - c. Glazbala kojima se redovito izvodi ta vrsta glazbe u bogoslužju (gitare, udaraljke, neprikladni registri elektronskih orgulja itd.) “po općem su sudu i uporabi prikladna samo za svjetovnu glazbu te ih treba svakako ukloniti iz svih liturgijskih čina i pobožnih vježbi” (Uputa br. 63). Ta su glazbala uostalom i uvedena u bogoslužje nezakonito. Uredba o sv. bogoslužju II Vat. Sabora propisuje: “Slobodno je u bogoslužje pripustiti i druga glazbala uz sud i suglasnost nadležnih crkvenih teritorijalnih vlasti [...] ukoliko su prilagođena ili se mogu prilagoditi liturgijskoj porabi, odgovaraju dostojanstvu hrama i zaista uzdižu vjernike” (br. 120).
3. Sa strane tekstova, ove pjesme ne predstavljaju sigurno nikakvog sadržajnog ili izražajnog obogaćenja liturgijske popijevke. Naprotiv, u većini slučajeva pokazuju sve one nedostatke zbog koje su uvaženi stručnjaci u nedavnoj prošlosti (Cecilijanski pokret) nastojali iz bogoslužja isključiti i druge neprikladne pjesme. To je prije svega sentimentalnost, nespojiva s trijeznošću katoličkog kulta. Općenito govoreći ti su tekstovi novi prodor subjektivizma u kršćansku duhovnost. A to sigurno nije ništa “modernog” nego je baš loše nasljeđe prošlih stoljeća. S druge strane, duh zajedničarstva, koji bi se danas u tekstovima novih tvorevina glazbe za liturgiju očekivao, gotovo je posve odsutan. Tu i tamo se nađe koja ideja nejasnog čovjekoljublja ili socijalne pravde, no i to zvuči više buntovno nego kršćanski. Uostalom, velik dio tih tekstova tek je općenito religioznog, a ne kršćanskog sadržaja, dok su neki i

sasvim svjetovni. Ništa, dakle, od onoga što određuje uredba o sv. bogoslužju: “Riječi određene za sveto pjevanje treba da budu u skladu s katoličkim naukom i neka se najradije uzimaju iz Sv. Pisma i liturgijskih vrela” (br. 121). Naprotiv, ovi su tekstovi daleko od biblijskog i liturgijskog govora, sadržajno su siromašni i naivni, a literarno loši, bez duha i zanosa.

Očito se vidi da pribjegavanje ovim subjektivizmom i sentimentalnošću zadojeni popijevkama ne predstavljaju nikakvog napretka u slavljenju bogoslužja. To je naprotiv bijeg od objektivnog k subjektivnom, od stvarnog i određenog k fiktivnom i zamagljenom, od sadržajnog i ozbiljnog k praznom i lakom.

4. Ovakva vrsta glazbe znači stvarni prekid s dosadašnjom bogoslužnom praksom općenito i s hrvatskom kulturno-glazbenom baštinom posebno. Bogoslužje u Hrvatskoj ima svoju dugu glazbenu tradiciju, koja velikim dijelom posjeduje karakteristike narodnog izraza, te predstavlja značajan dio opće kulturne baštine našega naroda. Crkva želi da svaki narod zadrži i prosljedi takovu svoju tradiciju: “U toj stvari (Priređivanje napjeva za tekstove na narodnom jeziku) treba čuvati duh i zakone svakog pojedinog jezika i imati pred očima narav i posebna svojstva svakog naroda. U spremanju novih napjeva neka skladatelji umjetnici pomno paze na te tradicije, kao i na zakone svete glazbe” (Uputa br. 54). Uz svoju glazbenu i tekstovnu neprikladnost popijevke o kojima je riječ su i stranog porijekla i odudaraju od duha naše glazbene tradicije, te ih zato sigurno ne prihvaćaju svi slojevi vjernika. Naprotiv, iskustvo pokazuje da nove skladbe, stvorene u duhu našeg narodnog izraza, nailaze na povoljan prijem kod vjernika različite dobi i različite naobrazbe. Postoji opasnost da se ponovi već jednom učinjena pogreška, kada su se početkom XIX stoljeća naše dobre i općenito prihvaćene popijevke silom nadomještale lošim popijevkama stranog porijekla i mentaliteta.

Glazbala ove vrste glazbe također odudaraju od dosadašnje opće prakse na našem području. O tome također govori Uputa o glazbi u sv. bogoslužju: “U pripuštanju i upotrebljavanju glazbala treba se obzirati na značaj i predaju pojedinih naroda” (br. 63).

5. Ovaj Odbor ne dijeli mišljenje onih što uvođenje ove vrste glazbe u bogoslužje opravdavaju pastoralnim momentom približavanja liturgije mladima i njihovog aktivnog sudjelovanja u njoj. Bogoslužje će i unatoč svim reformskim zahvatima pokoncilskog vremena uvijek ostati nešto uzvišeno do čega se treba odgojem uzdizati. Zato je i princip liturgijske obnove

kršćanskog puka, da se vjernici svih doba i svih stupnjeva naobrazbe pod vodstvom svojih pastira uzdižu do visine bogoslužja, a ne da se bogoslužje snizuje na stepen nedovoljno odgojenih vjernika.

Protiv uporabe ove glazbe lakog i zabavnog značaja u bogoslužju govore, dakle, i pravni i glazbeni i doktrinalni i literarni i nacionalno-kulturni i pastoralni razlozi.

Činjenica da crkveni dokumenti o glazbi u bogoslužju uopće ne spominju te vrste glazbe, očito pokazuje da je ne smatraju vrstom liturgijske glazbe. Nabrajajući, naime, vrste svete liturgijske glazbe, Uputa o glazbi u bogoslužju donosi: “Ovdje se pod imenom svete glazbe podrazumijeva: gregorijansko pjevanje, stara i nova sveta polifonija sa svojim raznim vrstama, sveta glazba za orgulje i druga dozvoljena glazba i sveto pučko pjevanje, bilo liturgijsko bilo uopće vjersko” (br. 4b).

Nadamo se da će ove smjernice pomoći postizanju onoga što Crkva želi kad u Uputi kaže: “Možemo se nadati da će pastiri duša, glazbenici i vjernici rado prihvatiti i provesti ove propise, pa da će složno uznastojati da se postigne prava svrha svete glazbe, a to je Božja slava i posvećenje vjernika” (br. 4).

Odbor za crkvenu glazbu zagrebačke nadbiskupije

Zagreb, 1973.